

EGYETEMEINK A SZOCIÁLIS KÉPZÉSRŐL*

Somogyi Ferenc

Az Országos Nép- és Családvédelmi Alap hármas célja az életviszonyok javítása és a társadalmi kiegyenlítődés elősegítése, továbbá a népesség szaporodásának előmozdítása egymagában is olyan feladatokat ró a kormányzat és a közigazgatás, az egyház, valamint a társadalom tényezőinek vállára, amelyeket *csak megfelelő szociális képzettséggel és neveltséggel rendelkező emberek* tudnak helyesen megoldani. Ezt a körülményt jelentőségében tovább fokozza törvényünknek az a szándéka, hogy az említett hármas célt a leginkább támogatásra szoruló néprétegek gazdasági, erkölcsi és szellemi felemelése útján kívánja elérni. Ha ehhez hozzávesszük még a törvény miniszteri indokolásának azt a megállapítását, amely szerint „közigazgatási tisztviselőink szociális alapkiképzése hiányos, s azok szociális vonatkozású hivatali teendőik ellátásában leginkább velük született érzékükre vannak utalva”, érthető, hogy az Országos Nép- és Családvédelmi Alapról szóló 1940:XXIII. tc. életbeléptetése, illetve központi szerve, az Országos Szociális Felügyelőség működése időpontjában rögtön a szociális képzés kérdése tolt az érdeklődés homlokterébe. Az előzmények ismertetése itt nem feladatunk. Be kell érnünk annak egyszerű hangsúlyozásával, hogy az Országos Szociális Felügyelőség a különböző társadalmi és tudományos intézmények, a bel- és külföldi kezdeményezések, tapasztalatok nyomán — különös tekintettel a pécsi egyetem úttörő munkájára¹ — három átmeneti jellegű szociális tanfolyamot létesített (kettőt Budapesten, egyet Kolozsvárott), majd az 1940:XXIII. tc. 5. §-a végrehajtásának előkészítése érdekében javaslatot tett a belügyminiszternek, aki ezt a javaslatot² közölte a kir. magyar Pázmány Péter, a m. kir. Ferenc József, Tisza István és Erzsébet tudományegyetemek, valamint a m. kir. József nádor egyetem tanácsával. A javaslat lényege az volt, hogy a törvény felhatalmazásához képest az egyetemek mellett és azokkal kapcsolatban szociális tanfolyamok szervezését kell kormányrendeletileg lehetővé tenni, majd egyes karokon, mégpedig a közgazdaságtudományi karral rendelkező kolozsvári tudomány- és a budapesti műegyetem mellett a közgazdaságtudományi karokon, egyebütt pedig a jog- és államtudományi karokon kellene azokat megszervezni.

A tanfolyamok tananyagának és időtartamának megállapításánál az Országos Szociális Felügyelőséget a javaslat során az az elgondolás vezette, hogy legelsősorban a *közigazgatási*

* Nép és Családvédelem, II. évf., 1942. év (241-246. oldal)

¹ Ennek ismertetését lásd részletesen Esztergár Lajosnak „A szociális képzés kérdése” című munkájában (Pécs, 1934)

² 390.380/1941. OSZF. sz. leiratával

és közgazdasági pályákon elhelyezkedő jövődöbéli vezető embereket, egyetemi hallgatókat kell különleges szociális szempontok szerint mintegy tovább képezni, de velük egyidőben és egyenlő színvonalon gondoskodni kell az Országos Szociális Felügyelőség szakszemélyzete létszámában alkalmazáshoz jutó szakemberek megfelelő képzéséről és neveléséről is. A tananyag összeállításánál a javaslat mindig az érettségi, vagy ezzel egyenlő rangú bizonyítvánnyal rendelkezők szellemi szükségleteit vette alapul. Elgondolása ugyanis az volt, hogy az egyetemi hallgatók részére azoknak a tantárgyaknak a hallgatási kötelezettsége alól, amelyeket rendes tanulmányuk során hallgattak, vagy hallgatnak, a szociális tanfolyamon felmentés adható. Az *elméleti képzés* tananyagát az Országos Szociális Felügyelőség eredeti javaslata ekként jelölte meg:

1. *általános alapismeretek* legalább 50 órában (magábanfoglalná: a társadalombölcselet, a társadalomtörténet, a társadalomszervezet, a társadalomerkölcsstan, a társadalomlélektan s a társadalomneveléstan elemeit);
2. *szociális alapismeretek* legalább 40 órában (magábanfoglalná: az emberföldrajz, az általános népismeret [etnográfia], a falu- és városismeret [szociográfia], valamint az ember- és helyzetismeret alapelemeit);
3. *jogi alapismeretek* legalább 40 órában (magábanfoglalná: az alkotmány- és jogtörténetnek főleg a társadalmi kérdések szabályozására vonatkozó, valamint a magán-, a köz- és a büntetőjog alapelemeit);
4. *mezőgazdasági alapismeretek* legalább 40 órában (magábanfoglalná: a mezőgazdálkodással és állattenyésztéssel, gyümölcs- és szőlő- stb., termeléssel kapcsolatos alapismereteket);
5. *társadalomtan* (szociológia) legalább 40 órában;
6. *társadalompolitika* (szociálpolitika) legalább 40 órában;
8. *szociális közigazgatási jog*, ügyvitel- és ügyirálytan legalább 40 órában;
9. *közgazdaság- és pénzügytan* legalább 50 órában;
10. *statisztika* legalább 30 órában;
11. *társadalomegészségtan* (szocialhygiene) legalább 40 órában;
12. *különös ismeretek* legalább 40 órában (magábanfoglalná mindazokat a tan- és ismereti tárgyakat, amelyeket a szociális tanfolyam tanulmányi bizottsága a szociális munka eredményesebbé tétele érdekében kívánatosnak tart; ilyen lehet pl., a közjóléti igazgatás feladatainak a nép- és családvédelemmel kapcsolatos különös szabályoknak, a mezőgazdasági munkajognak, az iparjognak és iparpolitikának, a patronage intézményével kapcsolatos feladatoknak stb., ismeret- illetőleg tananyaga).

Az elgondolás szerint a vázolt elméleti tananyaggal részben párhuzamosan, részben attól külön a lehetőséghez képest október, április, május hónapokban, illetőleg az egyetemi szünidő alatt *gyakorlati jellegű szociális képzés* is folyt volna. Az elméleti és gyakorlati képzés tehát ilyenformán három elméleti és három gyakorlati féléven keresztül tartott volna, amelyet csak

a próbaszolgálati évül is szereplő negyedik gyakorlati esztendő után fejezne be a hallgató záróvizsgálata, illetőleg írásbeli szakdolgozatának elkészítése.

A tanfolyam elvégzéséről annak hallgatói az eredeti javaslat szerint oklevelet kaptak volna, amely a közigazgatásnak az Országos Nép- és Családvédelmi Alappal kapcsolatos feladatkörében történő kinevezés, megbízás, foglalkoztatás előfeltétele lett volna, egyébként pedig egyenlő képesítés esetén a pályázónak előnyt biztosított volna.

Egyetemeink erre a javaslatra részletes véleményt nyilvánítottak. Ezek a vélemények olyan érdekesek és annyira tanulságosak, hogy érdemi részüket teljes egészükben közöljük.

Mielőtt azonban erre rátérnénk, meg kell említenünk, hogy a kolozsvári és a pécsi tudományegyetem, valamint a budapesti közgazdaságtudományi kar részéről már az Országos Szociális Felügyelőség javaslatát megelőzően is történtek az új szociális képzés tekintetében kezdeményező lépések. Elsőnek a pécsi Erzsébet tudományegyetem jog- és államtudományi karán működő szociális tanfolyam intézett a szociális képzés átszervezése tárgyában előterjesztést a belügyminiszterhez, amelyben azt kérte, hogy az Országos Nép- és Családvédelmi Alap létesítéséről szóló törvényben körülírt szociális képzés új alapokra fektetése és megszervezése alkalmából az Erzsébet tudományegyetem szociális tanfolyamát a belügyminiszter vegye át és korszerű, az Alap különleges feladataihoz szorosabban igazodó átszervezés után *minősítő képesítés* nyújtására jogosított intézményként a szociális képzés újonnan kiépítendő rendszerébe illessze be³. A kérelemhez csatolta az átszervezett szociális tanfolyam előadásainak vázlatát is. Ebben az az érdekes, hogy a tanfolyam korábbi tananyagát, nevezetesen a szociális közigazgatási jogot, a szociálpolitikát, a szociológiát, a közgazdaságtant, a társadalomegészségtant és a gyakorlati szociálpolitikát néhány orvos-természettudományi tárggyal egészítette ki, mégpedig az *általános orvostan szociális vonatkozásaival* 24 órában, az *élettan* 16 órában és a *biológiával* 20 órában. Az előterjesztésnek csupán két foglalkozása volt: a tanfolyam tartamát három hónapra (szeptember 15-től december 20-ig és február 1-től május végéig) korlátozta, tananyagából pedig teljesen kihagyta a mezőgazdasági alapismereteket. A kolozsvári egyetem részéről *Korvig Béla*, a budapesti műegyetem részéről pedig *Erődi-Harrach Béla* egyetemi nyilvános rendes tanárok ismételt és beható tárgyalásokat folytattak az Országos Szociális Felügyelőség ügyvezető elnökével és annak során sürgették az egyetemi szociális tanfolyamok mielőbbi megszervezését.

Egyetemeink véleményére visszatérve közülük a *kir. magyar Pázmány Péter tudományegyetemnek* időrendben legutoljára beérkezett véleménye a legkedvezőtlenebb. Szerintük⁴:

„A szóbanforgó tervezet tananyagának a feltüntetett óraszám szerint 3/5-öd részét olyan társadalomtudományi és jogi tárgyak tennék ki, amelyeknek előadása, ha szociális tanfolyamok az egyetemmel kapcsolatban a jogi karon szervezettek meg, teljesen felesleges volna, mert ezeket a társadalomtudományi és jogi ismereteket a jogi karon a

³ 36—24/1940—41. D. szám (1941. június 4., III. 16.)

⁴ 43/1941—42. szám

hallgató amúgy is megkapja mégpedig rendszeres formában és nem abban a rendszertelen és hevenyészett csoportosításban, amelyben ez a tananyag a szóbanforgó tervezetben jelentkezik.

.....

A tanfolyam tartamát tekintve soknak találjuk a 3 vagy 4 éves tanulmányi időt, különösen, ha meggondoljuk, hogy a tantárgyak jórészét a jogi kari hallgató jogi előadásokon úgyis hallgatja.

A tervezett záróvizsgára nézve az a véleményünk, hogy az írásbeli rész felesleges, mégpedig mind a tudományosság mezében tetszelgő szakdolgozat, mind a zárthelyi írásbeli dolgozat is ilyen. Kár egy annyira gyakorlati jellegű tevékenységet, mint a nép- és családvédelem az elvont tudományosság régióiba vonni.

.....

Az elmondottak alapján nem hisszük tehát, hogy az Országos Szociális Felügyelőség javaslatai az 1940:XXIII. tc. céljait szerencsés formában szolgálják.

Az 1940:XXIII. tc. igen jelentős összegeket bocsát rendelkezésre a törvényben pontosan meg nem határozott feladatok elvégzésére, megadva ezáltal a szükséges anyagi alapot egy nagyszabású szociálpolitikai elgondolásokat magábanfoglaló kormányzati program számára. Amennyiben ebből a szempontból szociális tanfolyamokra szükség van, akkor mindenképp pontosan megállapítandók volnának azok a közelebbi célok, amelyekre e tanfolyamok szolgálnának és különösen az is, hogy csak egyfajta, vagy pedig több különböző fajta és különféle célokat szolgáló tanfolyam volna-e szervezendő. Csak ezután következhetnék annak a vizsgálata, hogy milyen tárgyakra van az egyes tanfolyamokon szükség, és különösen, hogy melyek azok az alapismeretek, amelyeket az egyetemi hallgatók saját karuk előadásában már amúgy is megkapnak s hogy melyek azok, amelyeknek előadásáról külön tanfolyamon kell gondoskodni.”

A Tisza István tudományegyetem részéről az orvos-, a jog- és államtudományi karok nyilatkoztak meg⁵. Az orvostudományi kar megítélése szerint:

„A három, esetleg négy éves tanfolyam bevezetése helyett a szociális segítség mai sürgőssége mellett teljesen elegendő lenne az egyéves tanfolyamok rendezése.

Egyetemi hallgatók számára azonban, akik más *komoly* egyetemi tanulmányokat folytatnak, elképzelhetetlennek tartjuk egy ilyen terjedelmű elméleti és gyakorlati tanítás megvalósítását. A tanfolyamot tehát ebben a terjedelemben nem tartjuk alkalmasnak arra, hogy az egyetemi hallgatók melléktanfolyam gyanánt végezhessek. Minthogy a tanfolyam hallgatói nem egyetemi hallgatók (tanítók stb.) is lehetnének, a tanfolyam nem lenne »egyetemi« tanfolyamnak nevezhető akkor sem, ha azt bármelyik egyetem »mellett« is szervezik meg.

⁵ 67/1941—42. szám

Ha idők során a tanfolyamot 3-4 éves magasabb kiképzésre alakítanák át, a képesítéshez értekezés elkészítését stb. tartanánk szükségesnek, ez esetben leghelyesebbnek véljük a közgazdasági fakultással bíró egyetemeken a közgazdasági fakultás mellett egy-egy szociális osztályt felállítani és azokat az ügyrend vitelével megbízni. Ez volna mind tárgyi, mind személyi szempontból is a legolcsóbb és legmegfelelőbb megoldás. Ezt is azonban — nézetünk szerint — csak *egy békében élő és gazdag ország* engedheti meg magának. Ma, amikor a »bis dat qui cito dat« elveinek kell érvényesülnie, elégségesnek kell találnunk az egy éves tanfolyamok önálló megrendezését, amelyek közigazgatásunk számára gyorsan bocsáthatnak rendelkezésre kellő számú szaktanácsadót, illetve szociális gondozót.”

A jogi kar véleménye szerint:

„Az egyetemi szociális tanfolyamokban előadni tervezett széleskörű elméleti tananyag biztosítani látszik a törvény ama céljának elérését, hogy a közszolgálatnak a szociális munkára elméleti szempontból is kellően kiképzett tisztviselők megfelelő számban rendelkezésre álljanak.

A tananyag csoportosítása tekintetében kívánatosnak látszanék, hogy azok a tantárgyak, amelyeket egyetemi tanároknak kell előadniok, tanszékek szerint csoportosíttassanak, illetőleg elválassztassanak azoktól a gyakorlati isméktől, amelyeknek előadása szakelőadókra bízandó. Így különösen a szociális közigazgatási jogtól el kellene választani az ügyvitelt és az ügyirálytant, amelynek előadását egy, esetleg két szakelőadóra kellene bízni. A társadalombölcselet, társadalomtörténet és társadalomszervezetan el lenne választandó a társadalomerkölcstantól, társadalomlélektantól és társadalomneveléstantól úgy, hogy az utóbbi csoportot más professzor adja elő, mint az előbbit. A jogi alapismeretek négy tanszék (alkotmány- és jogtörténet, magánjog, közjog és büntetőjog) között lennének felosztandók stb.

Kívánatosnak látszanék az is, hogy azoknak a tantárgyaknak az előadóit, amelyeket nem egyetemi tanárok fognak előadni, az egyes tudományegyetemek jog- és államtudományi karai jelöljék ki és hívják meg, mégpedig annál is inkább, mivel a tanfolyamokon előadni tervezett tantárgyak háromnegyedrésze a jog- és államtudományok körébe tartozik, illetőleg azokkal kapcsolatos.

A rövidebb időtartamú tanfolyamoknál előírni tervezett 600 óra felosztásának a 3, illetőleg 4 évi tanfolyamok egyes tantárgyainak arányában, valamint a fentiek figyelembevételével kellene történnie.

A Ferenc József tudományegyetem tanácsa⁶ „nagy megértéssel és örömmel fogadta a m. kir. Belügyminiszternek szóban lévő elhatározását és minden tőle telhető eszközzel elő kívánja segíteni azt a közérdekű törekvést, hogy a szociális tanfolyamok létrejöttével egyetemi

⁶ 44/1941—42. E.T.

szellemben nevelt és képzett szakemberek elegendő számban álljanak a magyar társadalompolitikai intézmények rendelkezésére.

.....

A társadalompolitikai feladatok sokaságával és megoldásuk nehézségeivel számolva a Tanács megérti és helyesnek tartja, hogy a m. kir. belügyminiszter egy négy éves szociális tanfolyam kialakításának a tervével foglalkozik. Figyelemmel azonban arra a mind általánosabban tapasztalható körülményre, hogy a legkülönbözőbb közületek, intézmények és társadalmi szervezetek már most is súlyosan nélkülözik a társadalompolitikai kérdésekben megfelelő jártassággal és ismeretekkel rendelkező alkalmazottakat, illetőleg munkatársakat, a Tanács úgy véli, hogy a mai rendkívüli viszonyok között célszerű lenne egy évre korlátozni a tanfolyam időtartamát. Megítélésünk szerint a háború elhúzódása múlhatatlanul szükségessé teszi, hogy mielőbb kellő számú szociális kérdésekben képzett munkaerő, kiváltképpen női munkaerő álljon rendelkezésre az egyre szaporodó és férfimunkaerővel mind nehezebben ellátható szociális feladatok megoldásához. E tárgyi szemponton felül a Tanács megfontolásra ajánlja, hogy a kelet-magyarországi és erdélyi magyar értelmiség körében szép számmal vannak, akik a közösség szolgálatának a vágyától eltelve hivatásszerűen óhajtják a magyar nép szociális megerősödésének ügyét szolgálni, de nehéz egyéni és családi anyagi körülményeik lehetlenné tennék számukra, hogy az adott viszonyok között, keresőképes korban több esztendő tiszteletét kizárólag a szociális ismeretek szerzésére fordítsák. Ha a tervezett tanfolyam egy évnél hosszabb lenne, ez a körülmény talán a legértékesebb és a szociális munkára legrátermettebb egyéneket tartaná távol a szociális tanfolyamtól. Ezért a Tanács tárgyi és személyi szempontokra tekintettel tisztelettel javasolja a tanfolyam időtartamának egyelőre két félévben és ezt követő néhány hónapos gyakorlati időben való megállapítását.

A közölt elgondolás szerint a tanfolyam hallgatói elsősorban az egyetem hallgatói közül kerülnének ki, akik rendes leckéikkel párhuzamosan hallgathatnák a szociális tanfolyam előadásait. A Tanács, híven az ilyen tanfolyamokkal kapcsolatban kialakult gyakorlathoz, a szociális tanfolyamokkal kapcsolatban is szükségesnek tartja, hogy ennek hallgatói, amennyiben nem rendes hallgatói egyetemünknek, egyetemünkre, közelebről annak közgazdaságtudományi karára rendkívüli hallgatókként beiratkozzanak. Így rájuk is kiterjedne az egyetemi hatóságok fegyelmező jogköre, anyagi hátrányt pedig ezzel a megoldással nem szenvednének, mert a Tanács megelégednék olyan értelmű rendelkezéssel, hogy a szociális tanfolyam hallgatói, ha egyébként nem rendes egyetemi hallgatók, különös jellegű rendkívüli hallgatókként félévenként két pengő beiratási díjat és félévenként tíz pengő tandíjat fizessenek, amiből a tanfolyam tanulmányi bizottságának elnöke féltandíjkezdvezményt adhatna. Minthogy a tanfolyam megtartásával kapcsolatos fűtési, világítási, takarítási és egyéb dologi költségek egyetemünket terhelnék, a Tanács megokoltnak látja, hogy a — ötven hallgató esetében évi 250 pengőt aligha meghaladó — tandíjbevétele az egyetemet illetné meg.

A Tanács teljes mértékben magává teszi azt az elgondolást, hogy a tanfolyam hallgatói elsősorban az egyetem hallgatói közül kerülnének ki, de ennek lehetővé tétele végett kívánatosnak tartja a 12 hónapon belül tervezett elméleti előadások óraszámának az

egyetem rendes hallgatói javára 600-ról lényeges csökkentését. Mert ha 12 hónapon belül a hallgatók három hónapon át felun dolgoznának, akkor kilenc hónapon át kellene a hallgatóknak 600 elméleti előadást hallgatniuk, hetenként tehát 17 órát, feltéve, hogy 9 hónap folyamán 35 heti előadási időtartammal számolhatunk. Ennek a heti 17 órának elbírálásánál méltóztassék figyelembe venni, hogy a jog- és államtudományi kar négy évfolyamán a kötelező tantárgyak heti óraszámának átlaga 28 óra, az orvostudományi karon 40 óra, a bölcsészet-, nyelv- és történettudományi karon pedig heti 35 óra. Ha egyetemünk hallgatói a kötelező tárgyak hallgatásával járó ilyen mértékű heti elfoglaltságukon felül a szociális tanfolyam hallgatóiként még hetenként 17 órát hallgatnának, nem lenne idejük arra, hogy alaposan elmélyedjenek rendes egyetemi tanulmányaikba és jól felkészüljenek az egyetemi kollokviumokra, vizsgákra és szigorlatokra, vagy felületesen és rendszertelenül hallgatnák a szociális tanfolyamot.

.....

A Tanács tisztelettel javasolja annak az irányelvnek elfogadását, hogy ama tantárgy hallgatásának és abból való vizsgázásnak a kötelezettsége alól mentesül a tanfolyamnak az a hallgatója, aki bármelyik hazai egyetemen, illetőleg főiskolán a tantárgyat igazoltan eredményesen hallgatta, illetőleg abból vizsgázott.

.....

Amidőn a Tanács magáévá teszi a záróvizgára, a képesítő oklevélre és általában a képesítés rendezésére vonatkozó elgondolásokat, két mozzanatra hívja fel az illetékes tényezők figyelmét. Az egyik a záróvizsgálatokra vizsgabiztos küldése. A Tanács az egyetemek hagyományos tekintélyére és a beleszokásokra figyelemmel szükségesnek tartja, hogy a m. kir. belügyminiszternek szempontjait a tanulmányi bizottságban, illetőleg a vizsgabizottságban ne kiküldött vizsgabiztos, hanem a m. kir. miniszter képviselője érvényesítse. A másik mozzanat a szociális tanfolyamot végzett hallgatók alkalmazására vonatkozik. A végzetek egy része egyetemi, illetőleg főiskola végzettséggel fog rendelkezni, a tanfolyamot végzetek másik része azonban csak középiskolai végzettséggel. A tanfolyamot végzett hallgatók magasabb vagy alacsonyabb alapképesítését a Tanács megítélése szerint figyelembe kell venni a tanfolyamot végzetek alkalmazásánál és javadalmazásuk megállapításánál. Méltánytalan lenne ugyanis, ha a tanfolyamot végzetek tekintet nélkül arra, hogy egyetemi vagy csupán középiskolai képesítéssel rendelkeznek, azonos elbírálás alá esnének mindazokban az esetekben, amikor olyan állások betöltéséről van szó, amelyek nem esnek a minősítési törvény és azt kiegészítő törvényi intézkedések hatálya alá.”

A m. kir. Józsefnádor műszaki és gazdaságtudományi egyetem véleménynyilvánítás helyett a szociális képzésre vonatkozólag szervezeti és tanulmányi tervezetet készített. E szerint a tanfolyamnak az lenne a feladata, hogy:

„az Országos Nép- és Családvédelmi Alap létesítésével az annak körébe tartozó szociális, kutató, gondozó és szervező munkára az egyetemek feladatain túlmenő szakszerű képzettséget és gyakorlati készséget, tervszerű tanulmányi rendben megadja”. A tanfolyam szervezetének szabályozása után a tervezet annak tanulmányi

rendjére tér át. Ez az Országos Szociális Felügyelőség eredeti javaslatától lényegesen eltér, amennyiben tantárgyakul a következőket hozza javaslatba: 1. az emberi gondolkodás főbb irányai, 2. társadalomtan, 3. települések szociológiája, 4. társadalmi nevelés, 5. gyakorlatok a közösséglélektan és a szociálpedagógia köréből, 6. néptudományi bevezető, 7. a gazdasági élet szervezeti kérdései, 8. statisztika, 9. a magyar föld termelési és szociális problémái (mezőgazdasági enciklopédia, szociális agrárpolitika, magyar falusi lakóházépítészeti és épület karbantartás), 10. szövetkezeti értékesítés, szervezés, ügyvitel, 11. mezőgazdasági ipar és kereskedelem, 12. a jelen kor szociális kérdései és a szociálpolitika, 13. szociális közigazgatás, 14. szociális jogvédelem, 15. Magyarország gazdasági földrajza, gazdasági földrajzi világkép.

Ezt a tanulmányrendet kiegészítenék a *falutanulmányok* nemzetgazdasági, szociálpolitikai, közigazgatási, népegészségügyi és néprajzi irányban. Feladatuk a falu kis szociális felkészültségű vezetőinek képzése lenne. Ehhez meg kell ismerni a falu gazdasági, egészségügyi és szociális helyzetét, hogy a megismerés alapján történhessék a megsegítés. Ez csak rendszeres munka alapján lehetséges. Éppen ezért minden faluról két tanulmányt kell készíteni. *Egyikben* az általános kérdésekkel, *másikban* az illető falu kérdéseivel kellene különösképpen foglalkozni. A falu életének tudományos vizsgálata során e szerint különösen ki kellene térni 1. a falu telepítésével kapcsolatos történelmi, földrajzi és gazdaságföldrajzi kérdésekre, 2. a falu lakosságának általános jellemzésére, nemzetiségi és vallási megoszlására, 3. a falu birtokviszonyaira, mezőgazdaságára, gazdasági intézményeire, iparára és kereskedelmére, 4. a gazdasági élet következményeire, a falu terheire, 5. a falu szellemi és lelki életére, 6. a falu egészségügyére, 7. a néprajzi és népművészeti adatokra, s végül 8. a háziiparra.

A pécsi Erzsébet tudományegyetem jog- és államtudományi kara az 1933-34. tanévtől kezdődőleg működő szociális tanfolyamon szerzett bőséges tapasztalatainak gondos figyelembevételével teszi meg a maga észrevételeit. Meglepő, hogy beható tanulmányozás eredményeképpen az Országos Szociális Felügyelőség tervezetét, amely — szerinte — a kitűzött célt, nevezetesen a szociális képzettség megszerzésének lehetősége, viszonylag a legtökéletesebben oldja meg, teljes egészében magáévá teszi.

„Különösen szerencsésnek tartjuk — szól az előterjesztés — a tervezetben azon elgondolásokat, hogy a tervbe vett 3, illetőleg a záróvizsgálatot megelőző próbaszolgálati évvel együtt 4 éves egyetemi szociális tanfolyamon kívül — átmenetileg — 12 hónapos egyetemi szociális tanfolyam is szerveztessék.

Ugyancsak teljességgel osztjuk azokat az okokat, amelyek indokolják, hogy az egyetemi hallgatók részére tartassék, akik rendes leckéikkel párhuzamosan hallgathatnák a szociális tanfolyam előadásait. Ugyancsak helyeseljük, hogy a tervezet módját nyújt arra, hogy az egyetemi hallgatókon kívül más érettségi bizonyítvánnyal vagy ezzel egyenlő értékű végzettséggel (pl., tanítói oklevéllel) rendelkező olyan egyének is elvégezhesék az egyetemi szociális tanfolyamot, akik szociális munka végzésére hivatást éreznek magukban és ezért ilyen munkakörben akarnak elhelyezést keresni. Helyeselni kell a tervezetnek a hallgatók életkorára vonatkozó korlátozó rendelkezéseit.

Fontos része a tervezetnek, amely — teljesen helytállóan — az elméleti előadások óraszámát 600-ban állapítja meg és amely ezenfelül 60 félnapos városi és 3 hónapos falusi gyakorlati képzést ír elő. Ugyancsak helyesen csoportosítja az elméleti képzés tananyagát 12 főtantárgyra, amelyek legkisebb óraszámát összesen 490-ben határozza meg. Minthogy a teljes óraszám 600 lenne, ehhez képest a hiányzó 110 óraszám kitöltésére egyes tantárgyak nagyobb óraszámokban adhatnának elő, illetőleg a főtantárgyak speciálkollégiumokkal volnának kiegészítendőek.

Nagyon megfelelőnek tartjuk a tervezetnek a szociális tanfolyam záróvizsgájára, ezen vizsgáról kiadandó oklevélre és ezen oklevél minősítési jellegére vonatkozó elgondolásait.

Mint fontos szervezeti kérdést szabályozza a tervezet az egyetemi szociális tanfolyam tanulmányi bizottságának intézményét, amelyet az egyetemi szociális tanfolyam előadói és az Országos Szociális Felügyelőség által erre kijelölt szociális felügyelők együttesen alkotnának, amely intézné mindazokat az ügyeket, amelyeket általában a tantestületek, illetőleg az egyetemi tudománykarok szoktak végezni és amely ügyrendjét maga állapítaná meg.

Tudománykarunk egyhangúlag fogadta el az egyetemi szociális tanfolyamra vonatkozó tervezetet és a f. évi október hó 1-re megnyitni tervezett egyetemi szociális tanfolyamra vonatkozólag készséggel ajánlja fel szolgálatát.”

Az egyetemek részéről beérkezett fentebbi véleményeket az Országos Szociális Felügyelőség ismételt gondosan áttanulmányozta, majd a szociális képzés kérdését az egyetemek előadóprofesszoraival személyesen is tüzetesen megbeszélte, végül a József nádor műszaki egyetem közgazdaság- és mezőgazdaságtudományi karának együttes bizottsági ülésén is megtárgyalva elkészítette azt a kormányrendelet-tervezetet, amely az egyetemek felsorolt kívánalmait a lehetőséghez képest méltányolva olyan keretrendelkezéseket tartalmaz, amelyek az egyetemek autonómiáinak sérelme nélkül, de a cél szolgálata érdekében *kielégítőnek mondható*.

A magunk részéről nem kívánunk az egyetemek véleményéhez külön véleményt fűzni, csak azt állapítjuk meg, hogy az Országos Szociális Felügyelőség — megítélésünk szerint nagyon helyesen — a pillanatnyi szükségletek sürgős kielégítésének igényén túl távolabbi, tökéletesebb és teljesebb megoldás útját igyekezett a maga módján egyengetni. Az örök igazság tudományos kutatására hivatott egyetemektől várta és várja e tekintetben a leghathatósabb és legmegértőbb támogatást. Nem tőle, hanem ezektől függ ugyanis, ha nemes szándékai netán csak részben válhatnak valóra.